

σπλάχνο

σπλάχνο, το, ουσ. [<αρχ. σπλάγχνον], το σπλάχνο. **1α.** (με συναισθηματική φόρτιση) η ερωμένη, η γκόμενα: «από δω να σου γνωρίσω το σπλάχνο μου». **β.** το παιδί, το τέκνο: «από δω να σε γνωρίσω το σπλάχνο μου». (Λαϊκό τραγούδι: μου στέρησες το **σπλάχνο** μου και ρήμαξε η ζωή μου, δεν έκανες για σπίτι εσύ ούτε για το παιδί μου). **2α.** στον πλ. **τα σπλάχνα**, τα σωθικά: «έχει αρρώστια που του τρώει τα σπλάχνα». **β.** το εσωτερικό μέρος (κυριολεκτικά ή μεταφορικά): «τα σπλάχνα της γης κρύβουν πολλούς θησαυρούς || οι μεταλλωρύχοι δουλεύουν στα σπλάχνα της γης || αυτός ο πολιτικός είναι βγαλμένος απ' τα σπλάχνα του λαού», δηλ. είναι γνήσιο άτομο του λαού. **γ.** η πηγή συναισθημάτων του ανθρώπου: «καίγονται τα σπλάχνα μου, όταν βλέπω την κατάντια αυτού του παιδιού». (Ακολουθούν 11 φρ.)·

- απ' τα σπλάχνα μου, από τα βάθη της καρδιάς μου, της ψυχής μου: «απ' τα σπλάχνα μου σου εύχομαι να ευτυχήσεις»·

- βγάζω τα σπλάχνα μου, **α.** κάνω ακατάσχετο εμετό: «κάθε φορά που ταξιδεύω με πλοίο, βγάζω τα σπλάχνα μου». **β.** μιλώ με τους χειρότερους χαρακτηρισμούς για να κατηγορήσω ή για να μειώσω κάποιον: «όταν μιλάει για τον τάδε, βγάζει τα σπλάχνα του». Από την εικόνα του ατόμου που κάνει ακατάσχετο εμετό. Πολλές φορές, συνοδεύεται από χειρονομία με το χέρι να ανεβαίνει ορμητικά από το στέρνο προς το στόμα, υπονοώντας την κένωση του στομάχου. Συνών. βγάζω τ' άντερα μου / βγάζω τα μέσα μου / βγάζω τα σωθικά μου / βγάζω το στομάχι μου·

- είναι σπλάχνο μου ή είναι το σπλάχνο μου, (με συναισθηματική φόρτιση) είναι παιδί μου (περισσότερο σε σχέση με τη μητέρα): «κάθε φορά που αναγκάζομαι να το δείρω αυτό το παιδί, ματώνει η καρδιά μου, γιατί είναι σπλάχνο μου»·

- μ' άναψε φωτιά στα σπλάχνα, βλ. λ. [φωτιά](#)·

- μου γυρίζει τα σπλάχνα, είναι πολύ αντιπαθητικός, μου προκαλεί αηδία: «δεν μπορώ να κάνω παρέα μ' αυτόν τον άνθρωπο, γιατί μου γυρίζει τα σπλάχνα». Συνών. μου γυρίζει τ' άντερα / μου γυρίζει τα μέσα μου / μου γυρίζει τα σωθικά / μου γυρίζει το στομάχι·

- μου γύρισαν τα σπλάχνα, ένιωσα έντονη τάση για εμετό, ένιωσα έντονη αηδία ή έκανα ακατάσχετο εμετό: «μόλις έφτασα στον τόπο του δυστυχήματος κι είδα τα διαμελισμένα κορμιά σκορπισμένα πάνω στην ασφαλτο, μου γύρισαν τα σπλάχνα». Συνών. μου γύρισαν τ' άντερα / μου γύρισαν τα μέσα μου / μου γύρισαν τα σωθικά / μου γύρισε το στομάχι·

- μου 'καψε τα σπλάχνα ή μου 'χει κάψει τα σπλάχνα, **α.** (για ροφήματα) ήταν υπερβολικά ζεστό: «ήπια μια γουλιά τσάι και μου 'καψε τα σπλάχνα». **β.** (για φαγητά) είχε πάρα πολλά καρυκεύματα, ήταν πολύ πικάντικο: «το φαγητό ήταν πάρα πολύ νόστιμο, αλλά μου 'καψε τα σπλάχνα, γιατί είχε πολύ πιπέρι». **γ.** (για οινοπνευματώδη ποτά) ήταν πολύ δυνατό: «δεν ξαναπίνω απ' αυτό το τσίπουρο, γιατί μου 'καψε τα σπλάχνα. Συνών. μου 'καψε τα μέσα μου / μου 'καψε τα σωθικά / μου 'καψε το στομάχι·

- μου μαύρισε τα σπλάχνα ή μου 'χει μαυρίσει τα σπλάχνα, με στενοχώρησε, με ταλαιπώρησε πάρα πολύ: «μου μαύρισε τα σπλάχνα μ' αυτά που είπε για μένα || μου μαύρισε τα σπλάχνα με τις αταξίες του». Συνών. μου μαύρισε τα μέσα μου / μου μαύρισε τα σωθικά·

- μου 'φαγε τα σπλάχνα ή μου 'χει φάει τα σπλάχνα, με έφθειρε σωματικά ή ψυχικά: «μου 'φαγε στα σπλάχνα μ' όλες αυτές τις αταξίες του || μου 'φαγε τα σπλάχνα, μέχρι να το συμμορφώσω αυτό το παιδί». Συνών. μου 'φαγε τα μέσα μου / μου 'φαγε τα σωθικά·

- σπλάχνο μου! προσφώνηση σε αγαπημένο, σε λατρευτό μας πρόσωπο: «πού γυρνούσες όλο το πρωί, σπλάχνο μου, και ανησύχησα!». (Λαϊκό τραγούδι: γιατί σε θέλω, **σπλάχνο μου**, ολοτελώς δικιά μου κι αλίμονο, βρε βάσανο, σ' όποιον βρεθεί μπροστά μου).

- του τρώει τα σπλάχνα, βλ. συνηθέστ. του τρώει τα σωθικά, λ. [σωθικά](#).

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας